

REMISSVAR
MSB 2021-01459

Myndigheten för Samhällsskydd och beredskap
Enheten för försörjningsberedskap
Avdelningen för krisberedskap och civilt försvar

Remissvar avseende strategi för försörjningsberedskap med inriktning på privat-offentlig samverkan

Om Säkerhets- och försvarsföretagen (SOFF):

SOFF är en intresseförening för Sveriges säkerhets- och försvarsföretag, med över hundra företag som medlemmar. Vår förening fungerar som en långsiktig partner och ett forum för att tillvarata våra medlemmars intressen och sätta fokus på marknadens behov. Vi står för ansvarsfulla affärer och aktiviteter. Medlemmarnas affärsverksamhet har ofta en viktig roll att spela i Sveriges försvars- och krishanteringsförmåga, i en tid då säkerhetspolitik och marknad är tätt sammanlänkade.

Inledning/sammanfattning

SOFF ser mycket positivt på initiativet att ta fram en strategisk handlingsplan för en ökad försörjningstrygghet genom samverkan myndigheter/näringsliv.

Vi anser att den enskilt största utmaningen med strategin är dess förankring och legitimitet hos involverade aktörer, inte minst bland andra myndigheter, kommuner, regioner och företag.

Vi bedömer också att det erfordras ett antal övergripande beslut och ställningstaganden på högsta nivå för att strategin skall bli verkningsfull.

Som vi utvecklar nedan anser vi att strategin adresserar många viktiga utmaningar men att den för att utgöra en strategisk handlingsplan behöver bli mer konkret.

Vi föreslår att den strategiska planen vidareutvecklas i samarbete med närmast berörda aktörer; representanter för kommuner, regioner, upphandlande myndigheter och näringslivet.

Ett stort värde med strategin skulle vara att erforderliga åtgärder och ansvarsfördelning fastställs som nationell modell för det fortsatta arbetet. Ur det perspektivet är det viktigt att strategin sanktioneras på högsta nivå. Vi noterar att den just avrapporterade utredningen "Struktur för ökad motståndskraft" föreslår att MSB får ett övergripande ansvar för planeringen för civilt försvar och ser strategin som en viktig del av detta.

SOFF medverkar gärna i det fortsatta arbetet för att säkerställa utvecklingen inom detta mycket viktiga område.

Synpunkter på strategins syfte och legitimitet

Den svenska myndighetsstrukturen medför att det är ett stort antal aktörer från myndigheter, kommuner och regioner som har det operativa ansvaret att sörja för en fullgod försörjningstrygghet. Givet den situationen skulle det vara önskvärt med en nationell övergripande strategisk handlingsplan som alla involverade offentliga aktörer anslöts sig till.

Även om det med rådande författning kan bli svårt att uppnå detta, anser SOFF att strategins åtgärder behöver förankras hos huvudaktörer och att den strategiska handlingsplanen då kan bli ett bra verktyg för MSB att 1) identifiera vilka åtgärder som behöver genomföras för att skapa förutsättningar för ansvariga aktörer att utveckla försörjningstryggheten och 2) tjäna som en plan för uppföljning av åtgärder och utifrån det rapportera avvikelser och förslag till korrigerande insatser till regering och ansvariga myndigheter.

Den grundläggande ansvarsfördelningen inom totalförsvar mellan samhälle och näringsliv behöver tydliggöras. Vi anser att detta borde uttryckas som ett av den strategiska planens ingångsvärden. I de fall principen för denna fördelning inte kan tydliggöras bör det ingå som en åtgärd i strategin.

För att tjäna som en strategisk handlingsplan bör planen kompletteras med vem/vilka som har ansvaret för att en åtgärd utförs. Även om MSB inte har mandat att styra andra myndigheter behöver det klargöras vem som har ansvaret. Kan det inte anges borde en lämplig åtgärd i strategin vara att identifiera det. Utan att det finns identifierade ansvariga är det svårt att förvänta sig någon framdrift.

Synpunkter på strategins ingående moment.

Den remitterade strategin tar upp ett stort antal viktiga åtgärder men dessa behöver genomarbetas och bli mer konkret beskrivna.

Stora delar av texten identifierar behov av åtgärder men är snarast av karaktären bakgrundsinformation och problembeskrivande. Vi uppfattar det som att mottagare av strategin är väl insatta i området och att strategin mer borde fokusera på konkreta åtgärder.

I strategin förekommer också en del begrepp som avviker från gängse definitioner och bruk på området. Dessa borde justeras så att en allmänt vedertagen nomenklatur används.

Nedan följer en sammanställning av vad vi anses behöver tillföras eller förtydligas i strategin. (Vissa saker av det vi framför tas upp i strategin men vi har valt att tillföra våra synpunkter och kommentarer.)

Samhällets försörjningsbehov i olika typer av kriser samt i krig är inte fastställt. Strategin bör därför inkludera åtgärder och nödvändiga beslut som leder till att det blir tydligt vad som är en eftersträvd försörjningsnivå. Detta gäller för såväl varor, tjänster, kompetenser och kapaciteter.

Begreppet totalförsvarsviktiga varor och tjänster samt totalförsvarsviktiga företag är centrala begrepp i strategin. I dagsläget saknas tydliga kriterier för att avgöra vilka varor, tjänster och företag som omfattas. Åtgärder och beslut för att lösa ut detta bör ingå i strategin. Här skulle de fastlagda försörjningsbehoven kunna utgöra en första ansats på vilka varor, tjänster och företag som är totalförsvarsviktiga.

Legala och kommersiella förutsättningar för näringslivets delaktighet i försörjningsberedskapen är i dagsläget inte klarlagda. Remitterad plan innehåller ett resonemang kring dessa delar och tar upp förfogandelagen och EU:s regelverk. Strategin bör konkretiseras och innefatta de åtgärder och beslut som leder till att förutsättningarna, ramverket, för näringslivet klargörs.

De praktiska detaljerna för uppbyggnad av försörjningsberedskapen bör utformas i nära samverkan med näringslivet. För detta krävs etablerade samverkansformer på olika ansvarsnivåer i samhället där företagens möjligheter och kompetens tas till vara för att skapa effektiva lösningar som fungerar i såväl fred, kris och krig. Strategin tar upp detta men åtgärder för att uppnå det behöver identifieras. SOFF:s skrivelse till MSB från 2018 lyfter här ett antal exempel.

Strategin beskriver förfogande som en metod för att åstadkomma god försörjningsberedskap. Vi anser att strategin tydligt behöver inbegripa åtgärder för kriser under vilka förfogandelagstiftning inte är tillämplig. Det civila försvaret och försörjningen vid höjd beredskap och krig bör bygga på samma försörjningsstrukturer som krisberedskapen, dvs planering och genomförande bör enligt SOFF:s uppfattning utgå från de lagar som gäller i fredstid. Härigenom får man också försörjningsstrukturer som kan tillämpas vid en gråzonssituation.

Som den föreslagna strategin tar upp måste ramverket för näringslivets deltagande fastställas. Dessutom måste försörjningsstrukturerna börja användas innan en kris eller höjd beredskap inträffar. Detta kräver sannolikt att krisberedskapens och totalförsvarets behov beaktas vid all offentlig upphandling vilket i sin tur kan kräva en översyn av tillämpningen av regler och rutiner för offentlig upphandling. Åtgärder för detta bör inkluderas i strategin.

Som det beskrivs i strategin pågår eller förestår utredningar i viktiga frågor som strategin identifierar. Att invänta resultat av dessa medför att samhället förlorar värdefull tid i uppbyggnad av försörjningsberedskapen. Det är emellertid uppenbart att försörjningen av merparten av livsviktiga förnödenheter och funktioner fungerar väl i normaltillståndet. Ansvariga myndigheter, kommuner och regioner, har som regel god förmåga och kunskap om behov och leverantörer. Det här erbjuder en god möjlighet att redan nu förstärka försörjningsberedskapen genom att succesivt inkludera klausuler om leveranssäkerhet i de avtal som ingås. Härigenom tydliggörs också behoven och det uppstår en efterfrågan på leveransåtaganden med försörjningsgarantier. Detta anser vi vara ett av de kraftigaste incitamenten för näringslivet att engagera sig och erbjuda varor och tjänster som tillgodoser krav på försörjningstrygghet. En uppföljning av mängden avtal som inkluderar försörjningsberedskap bör därför ingå i strategin.

En realistisk konsekvens av det utökade åtagandet som krav på försörjningstrygghet medför kommer sannolikt att medföra ökade kostnader för kommuner och regioner. För att detta inte ska utgöra ett hinder för utbyggnaden av försörjningstryggheten behöver finansieringsfrågan hanteras och åtgärder för denna viktiga förutsättning behöver tas upp i strategin för försörjningsberedskap.

Se gärna även SOFF:s skrivelse till MSB 2018 om privat-offentlig samverkan för stärkt civilt försvar; <https://soff.se/wp-content/uploads/2018/03/Rekommendationer-till-MSB-om-civilt-f%C3%B6rsvar-version.pdf>

Stockholm 2021-03-05

För föreningen,

Robert Limmergård
Generalsekreterare
Säkerhets- och försvarsföretagen

Ulf Dahlberg
Ansvarig samhällssäkerhet
Säkerhets- och försvarsföretagen